

## DE BARCINO A BARCINONA

### PRIMITIVA SEU CRISTIANA I NUCLI DE PODER VISIGÒTIC

La primera seu oficial del cristianisme a *Barcino* es va començar a construir a l'angle nord de la ciutat, on es va bastir el nucli episcopal del segle iv, amb una primera basílica i un primer baptisteri que tenia una piscina quadrada.

A principis del segle v els visigots van arribar a Hispània. El rei Ataülfi i la seva esposa Gal·la Plàcidia, filla de l'emperador romà Teodosi I, van fer estada a *Barcino* l'any 415. En diferents moments del segle vi els visigots van escollir la ciutat com a seu de la cort reial. *Barcino* va passar a anomenar-se *Barcinona* i va esdevenir punt de trobada de monarques i usurpadors, un escenari de les lluites pel poder de l'època.

Amb l'assentament dels visigots, que professaven l'arrianisme, es va produir una dualitat de cultes a *Barcino*: hi van conviure dos bisbes, l'arrià i el catòlic, en dos grups episcopals. El primer grup i centre de poder de la *Barcino* visigoda es pot visitar al subsol de la plaça del Rei. L'emplaçament paleocristià del segle iv es va remodelar al segle v i es va ampliar i monumentalitzar al segle vi. Se'n conserva el baptisteri de piscina octogonal, l'aula episcopal o sala de recepció del bisbe, i la seva residència, tot del segle v.

També s'han preservat les edificacions del segle vi: un nou palau per al bisbe, l'església cruciforme i la residència del poder civil visigòtic.

El grup episcopal catòlic, que data del segle vi, es localitzava a l'actual Basílica dels Sants Màrtirs Just i Pastor. Se'n conserva la basílica, un baptisteri en forma de creu i una tomba monumental, segurament d'un bisbe. Les restes arqueològiques es poden visitar a l'interior de la parròquia. Les dues estructures episcopals van perdurar fins que els arrians van adoptar el catolicisme durant el Concili de Toledo de l'any 589. Al subsol arqueològic del museu, l'exposició *Barcino a l'antiguitat tardana. El cristianisme, els visigots i la ciutat*, amb unes 120 peces dels segles v-vii, ens apropa a aquest període.



Anell amb segell de bronze en forma de cavall i amb la inscripció DICNO VIR, 'A l'home digne'. Peça d'ús cerimonial vinculada al bisbe. Segle v



Lauda funerària. Mosaic. Segle v dC. Fotografia: Pep Parer - MUHBA



Baptisteri localitzat a sota de la catedral. Segle v. Fotografia: MUHBA



Restitució de la sala de recepció del bisbe. Segle v. Hipòtesi de Ch. Bonnet i J. Beltrán de Heredia. Dibuix 3D: Centum

## BARCELONA, EMPORI MEDIEVAL I SEU COMTAL I REIAL

*Barcinona* va ser coneguda com a *Medinat Baršhalūna* durant el curt període de dominació àrab (711-801), que va acabar amb la conquesta de la ciutat pels carolingis. A partir d'aquell moment va esdevenir comtat sota el domini franc. Els comtes de Barcelona van anar annexionant altres comtats i progressivament van assolir més autonomia i poder. L'any 1150 el comte de Barcelona, Ramon Berenguer IV, es va casar amb Peronella d'Aragó i es va convertir en príncep regent de la Corona d'Aragó. A mesura que es conquerien territoris Barcelona esdevenia una urbs més poblada i més rica.

Als segles xiii i xiv es va fer necessària la construcció de noves muralles que protegissin la ciutat, en un moment en què a Barcelona s'aixecaven edificis com palaus, esglésies, la catedral i, per descomptat, el palau dels comtes reis. L'antiga residència del poder civil visigòtic (*comes civitatis*) es va anar transformant amb el temps. Els comtes carolingis la van ampliar i al segle xii se'n va construir una de nova al mateix lloc, que més tard esdevindria el Palau Reial Major.

Al museu es pot veure una seqüència d'aquesta successió de palaus del poder comtal reial en una mateixa ubicació, des del visigòtic fins al de la monarquia catalanoaragonesa. A la sala coberta amb dues voltes de mig punt del palau comtal del segle xii que es conserva al MUHBA, trobem una exposició permanent sobre la Barcelona de l'alta edat mitjana. Més de dues-centes peces i nombrosa informació mostren l'evolució urbanística, política, econòmica i social de Barcelona des del segle viii fins al xiii.

### El Palau Reial Major

El palau comtal de Barcelona era un edifici romànic que es va transformar al llarg dels segles xiv i xv en un palau reial gòtic molt més gran i espectacular, el més important i simbòlic de la monarquia catalanoaragonesa. Es va començar a anomenar amb l'epítet *major* quan Pere el Cerimoniós en va construir un altre a Barcelona, el *menor* o *de la reina*, per compensar la pèrdua d'espais residencials provocada per l'ampliació de la gran sala cerimonial.

Es tracta de l'impressionant Saló de Paraments, conegut actualment com el Saló del Tinell, projectat per Guillem Carbonell. Les obres es van dur a terme entre 1359 i 1370 i és un dels millors exemples del gòtic civil català, amb els grans arcs diafragmàtics que possibiliten espais molt amplis sense columnes. Al segle xvi va esdevenir Sala de les Escrivanies de la Reial Audiència, excepte el petit sector meridional, que amb una bona part del conjunt palatí va allotjar el Tribunal de la Inquisició. A partir de 1722 i fins a l'inici de la Guerra Civil l'any 1936, l'espai va acollir l'església del monestir



Albarels procedents de Síria. Segle xiii. Fotografia: Jordi Puig - MUHBA



Saló del Tinell. Fotografia: Pere Vivas - MUHBA

benedictí de Santa Clara. El 1937 l'enderroc de l'església va permetre redescobrir el Saló del Tinell, que posteriorment va ser restaurat.

Les reformes de Pere el Cerimoniós i altres de posteriors, i l'enderrocament de l'avantcambra al segle xix (l'actual és una reconstrucció historicista del segle xx), han deixat com a únic testimoni de la primitiva obra gòtica de Jaume II la Capella Reial, coneguda actualment com a Capella de Santa Àgata. Aixecada sobre la muralla romana entre 1302 i 1318, hi destaquen la coberta de fusta policromada i el *Retaule de l'Epifania*, pintats als anys seixanta del segle xv per Alfonso de Còrdova i Jaume Huguet, respectivament, a petició del nou rei, Pere de Portugal. Tancada al culte l'any 1835, va ser el primer edifici considerat monument nacional (1866) i va acollir el Museu Provincial d'Antiguitats entre el 1877 i el 1932.



Capella de Santa Àgata del Palau Reial Major. Al fons, Retaule del Conestable o de l'Epifania, de Jaume Huguet (1450). Fotografia: P. Vivas - MUHBA



Ajuntament de  
Barcelona

MUHBA  
MUSEU D'HISTÒRIA  
DE BARCELONA



# EL CONJUNT MONUMENTAL

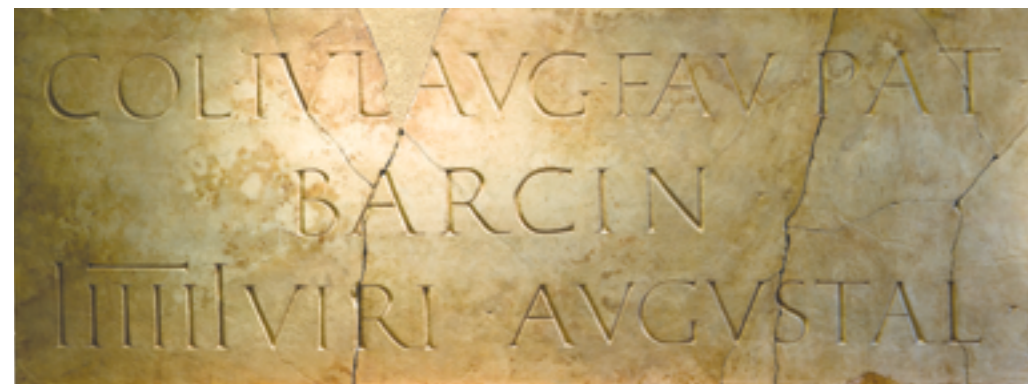
El MUHBA Plaça del Rei permet fer un recorregut per 1.400 anys de la història de Barcelona, des de la *Barcino* romana del segle I aC, passant per la *Barcinona* visigòtica dels segles V-VII dC, fins a la Barcelona medieval del segle XV. A les seves sales s'exposen més de sis-centes peces originals, plafons, imatges, maquetes i mapes per explicar aquest període de la història de la nostra ciutat.

Des de l'any 1931 i fins a la Guerra Civil es van portar a terme excavacions arqueològiques a l'espai que havia d'ocupar el casal gòtic de Clariana-Padellàs (actual seu del museu), traslladat a la plaça del Rei des del carrer de Mercaders arran de l'obertura de la Via Laietana. Aquestes intervencions van permetre descobrir les restes d'una part important de l'antiga colònia romana de *Barcino*. L'any 1943 es va obrir el Museu d'Història de la Ciutat, que incorporava part del subsol arqueològic descobert als anys trenta, el Saló del Tinell del Palau Reial Major, redescobert l'any 1936, i la Capella de Santa Àgata. L'any 1944 al carrer dels Comtes es va trobar part de la primitiva seu episcopal i l'any 1968, el seu baptisteri.

El recorregut actual comença a la planta baixa de la Casa Padellàs, on s'explica l'ocupació del pla de Barcelona per les comunitats neolítiques i més endavant per les ibèriques. Un passeig de 4.000 m<sup>2</sup> pel subsol de la ciutat actual ens permet apropar-nos a les dues muralles que va tenir la ciutat romana, una del segle I i l'altra del segle III, i als carrers i *insulae* on hi va haver tot un seguit de tallers.

També es poden visitar els diferents espais del conjunt episcopal, com ara el palau del bisbe, l'església cruciforme, el baptisteri i l'aula episcopal o sala de recepció del bisbe, el centre de poder de la *Barcino* visigòtica dels segles VI-VII dC.

El museu mostra també l'evolució de la Barcelona medieval amb una exposició permanent a l'espai del palau comtal del segle XII. Un nivell més amunt, el visitant pot veure el Saló del Tinell i la Capella de Santa Àgata, ambdós del segle XIV, espais del Palau Reial Major que, junt amb la Sala Padellàs, acullen les exposicions temporals del museu.



Placa epigràfica amb el nom de *Barcino*. Marbre blanc de Luni Carrara (Itàlia). 110-130 dC. Fotografia: J. Puig - MUHBA



Excavacions de la plaça del Rei, 1935. Fotografia: Fons d'Excavacions Antiques - MUHBA

# BARCINO, LA BARCELONA ROMANA

Barcelona va ser fundada l'any 10 aC en època de l'emperador August. La nova ciutat neix amb el nom de *Barcino* i amb categoria jurídica de colònia. Era una ciutat fortificada petita, de només deu hectàrees, amb una xarxa viària organitzada a partir de dos eixos perpendiculars, el *decumanus maximus* i el *cardo maximus*. A l'encreuament d'aquests dos carrers principals es trobava el fòrum, plaça pública de la ciutat, centre de la vida religiosa, jurídica i administrativa.

A la ciutat es localitzaven edificis públics com les termes, els col·legis i les associacions professionals i, sobretot, les domus de les famílies més importants (*Domus Avinyó* i *Domus Sant Honorat*). També hi

havia botigues, tallers i algunes instal·lacions productives, com les que es poden visitar al subsol de la plaça del Rei.

Al subsol arqueològic de la plaça del Rei, el visitant pot passejar pels carrers i per una part d'un barri de tallers i factories situat a tocar de la muralla, a l'angle nord de la *Barcino* romana, molt a prop d'una de les portes d'entrada. Hi trobem una bugaderia (*fullonica*) i una tintoreria (*tinctoria*) del segle II, una factoria de salaó de peix i salses derivades (*cetaria*), com el gàrum, i una instal·lació vinícola, totes dues del segle III dC.

A les diverses sales expositives del recorregut es poden veure més de tres-centes peces del segle I al IV.



*Cetaria*. Factoria de salaó de peix i gàrum. Segle III dC. Fotografia: P. Vivas - MUHBA



*Cella vinaria* de la instal·lació vinícola. Segle III dC. Fotografia: L. Casals - MUHBA



## 2 MUHBA PLAÇA DEL REI

Plaça del Rei, s/n  
08002 Barcelona  
Tel. 93 256 21 00  
Fax 93 268 04 54  
museuhistoria@bcn.cat

Dies de tancament anual:  
1 de gener, 1 de maig, 24 de juny  
i 25 de desembre

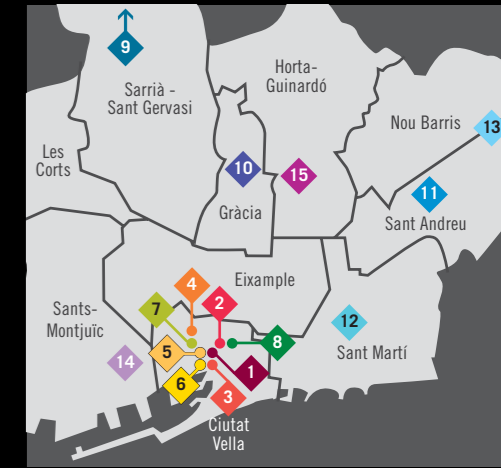
Transport:  
Metro: Liceu (L3) i Jaume I (L4)  
Bus: 45, 120 i V17  
Barcelona Bus Turístic: Ruta Sud (vermella)

Per a més informació:  
barcelona.cat/museuhistoria  
facebook.com/barcelonacultura  
twitter.com/bcnacultura

Venda d'entrades:  
Taquilles del Museu i  
Tiquet Rambles: Palau de la Virreina  
(la Rambla, 99, de dl. a dg. de 10 a 20.30 h)  
Tel. 93 316 10 10



Ideació i producció: Museu d'Història de Barcelona. Textos: Tana Gomis. Disseny gràfic: Roseta y Oihana



## 1 MUHBA TEMPLE D'AUGUST

C. Paradís, 10  
2 MUHBA PLAÇA DEL REI  
Pl. del Rei, s/n  
3 MUHBA PORTA DE MAR  
Centre Cívic Pati Llimona. C. Regomir, 7-9  
4 MUHBA VIA SEPULCRAL ROMANA  
Pl. Vila de Madrid  
5 MUHBA DOMUS AVINYÓ  
C. Avinyó, 15  
6 MUHBA DOMUS SANT HONORAT  
C. Fruita, 2  
7 MUHBA EL CALL  
Plta. Manuel Ribé, s/n  
8 MUHBA SANTA CATERINA  
C. Joan Capri, s/n  
9 MUHBA VIL·LA JOANA  
Ctra. de l'Església, 104. Vil·la Joana. Vallvidrera  
10 MUHBA PARK GÜELL  
C. Olot, s/n  
11 MUHBA A FABRA I COATS  
C. Sant Adrià, 20  
12 MUHBA OLIVA ARTÉS  
C. Espronceda, 142-146  
13 MUHBA CASA DE L'AIGUA  
Torrent de la Perera, s/n  
14 MUHBA REFUGI 307  
C. Nou de la Rambla, 175  
15 MUHBA TURÓ DE LA ROVIRA  
C. Marià Labèrnia, s/n